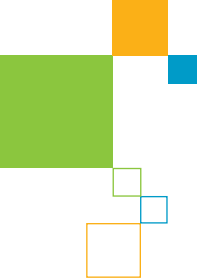

Suomi
Finland
100

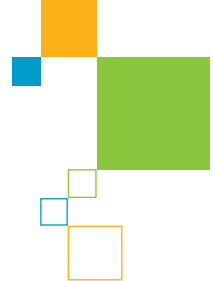
Silminä siniset tähdet

Vanhemmuutta ja kasvatusyhteistyötä 100-vuotiaassa itsenäisessä Suomessa

Silminä siniset tähdet

Vanhemmuutta ja kasvatusyhteistyötä 100-vuotiaassa itsenäisessä Suomessa

Helsingissä 2017

Kustantaja: Suomen Vanhempainliitto ry

Toimitus: Leena Herlevi-Valtonen

Graafinen suunnittelu ja taitto: Antti Tapola / Vinjetti Ky

Paino: Grano Oy

ISBN 978-951-95828-8-7 (nid.)

ISBN 978-951-95828-9-4 (PDF)

Kannessa:

Ammattikoulun sähkötyöluokka Helsingissä.

Kuva: Kannisto Väinö, 1942, Helsingin kaupunginmuseo

Sisällys

• ESIPUHE: YHDESSÄ	Ulla Siimes	6
• MOPERILLA LYPSYLLE JA LAPSENlapsia KATSOMAAN	Tuula Peltoniemi ja Leena Herlevi-Valtonen	8
• PUHEENVUOROJA	Vanhemmat ja kasvatusalan ammattilaiset	12
• KOLUMNI: VANHEMMUUS ON VAHVUUTEMME	Tuomas Kurttila	16
• PUHEENVUOROJA	Vanhemmat ja kasvatusalan ammattilaiset	18
• Kahden kulttuurin isä Kais Zaya: AIKUISEN TEHTÄVÄ ON SUOJELLA LASTA	Leena Herlevi-Valtonen	25
• PUHEENVUOROJA	Vanhemmat ja kasvatusalan ammattilaiset	28
• KOLUMNI: UPEAT VANHEMMAT	Martti Hellström	32
• PUHEENVUOROJA	Vanhemmat ja kasvatusalan ammattilaiset	34
• ELÄMÄÄ KYLÄKOULUSSA	Maijaliisa Dieckmann	36
• PUHEENVUOROJA	Vanhemmat ja kasvatusalan ammattilaiset	40
• Kansanedustaja Sari Sarkomaa: PIENI JA TAVALLINEN ON LAPSELLE SUURI JA IHMEELLINEN	Leena Herlevi-Valtonen	42
• ARKEA SAAMELAISALUEEN ULKOPUOLELLA	Tiia Haapakangas	46
• PUHEENVUOROJA	Vanhemmat ja kasvatusalan ammattilaiset	50
• KIITOS	Leena Herlevi-Valtonen	52

ULLA SIIMES
Toiminnanjohtaja
Suomen Vanhempainliitto

Yhdessä

"Tiitiäinen, metsäläinen, pieni menninkäinen..." on jo monta vuotta kuulunut joka ilta lastenhuoneestamme. Hetki on tärkeä niin minulle kuin lapsillekin. Päivän vastoinkäymiset ja riidat unohtuvat, kun pysähdymme tutun, turvallisen laulun äärelle. Iltalaulu antaa mahdollisuuden päästää irti päivän touhuista ja rauhoittua yöpuulle.

Erilaisia, perheille tärkeitä asioita on luettavissa tämänkin teoksen tarinoista. Vanhempien, huoltajien ja kotiväen puheenvuoroissa on kuvattu arjen ja elämän haasteita, mutta kirjoituksista välittyy myös inhimillisyys ja toivo: haasteiden keskellä on aina mahdollisuus katsoa eteenpäin. Pienimmistä täytyy pitää huolta. Itselleen kasvattajana ja vanhempana on annettava arvoa ja armoa.

Halusimme antaa kasvattajien ja vanhempien ajatuksia vanhemmuudesta ja kasvatussyhteistyöstä lahjaksi 100-vuotiaalle itsenäiselle Suomelle.

Opetus- ja kasvatusalan ammattilaiset valottavat kirjassa ajatuksiaan vanhempien ja perheiden kohtaamisesta. Siitä, miten tärkeää toimiva kasvatussyhteistyö ja vuorovaikutus ovat ja miten paljon voimme lasten hyväksi tehdä. Näkökulmista nousee vahva tahto yhteiseen kasvatustyöhön.

Tämä teos syntyi Suomen Vanhempainliiton 110-vuotisjuhlavuoden kunniaksi. Halusimme antaa kasvattajien ja vanhempien ajatuksia vanhemmuudesta ja kasvatussyhteistyöstä lahjaksi 100-vuotiaalle itsenäiselle Suomelle. Toivomme, että tämän teoksen tarinat siivittävät lukijoita pelaamaan tämän päivän kipupisteitä menneiden vuosien haasteisiin. Silminä siniset tähdet -teos haluaa kuitenkin katsoa samalla eteenpäin. Haluamme ajatella, että meidän vanhempien sekä opetus- ja kasvatusalalan ammatti-

laisten tehtävä on valaista lastemme kasvu- ja koulupolku ja luoda parhaat mahdolliset edellytykset hyvään elämään.

Vanhemmuus muuttuu, kun Suomi muuttuu. Kasvatussyhteistyön merkitys ei kuitenkaan vähene. Vanhempainliitto haluaa olla vanhempien osallisuuden puolesta-puhuja sekä lasten hyvän kasvu- ja koulupolun turvaaja myös seuraavat 110 vuotta. Yhdessä.

Aino Rintamäki 100-vuotta

Moperilla lypsylle ja lapsenlapsia katsomaan

Aino Rintamäki os. Kankaanpää syntyi Ilmajoella syyskuun 19. päivänä vuonna 1917. Ainin äiti oli parhaillaan ruokkimassa riiviä, kun poltot alkoivat. Aino oli perheen toinen lapsi, myöhemmin perheeseen syntyi vielä kolme sisarusta lisää. Tuskin osasi Ainin äiti tyttöä synnyttäessään arvata, että sadan vuoden kuluttua Aino muisteli lapsuuttaan itsenäisen Suomen 100-vuotista taivalta juhlivassa kirjassa.

*Nuori Aino Rintamäki
vuonna 1938.*

■ Aion äidillä ei ollut tilaisuutta käydä koulua, mutta Aino muistelee, että äiti oli hyvä lukemaan. Kotiin tuli Kotikasvatus Yhdistyksen, eli nykyisen Vanhempainliiton julkaisema KOTI-lehti, josta äiti luki muun muassa Arvo Ylpön kirjoituksia.

Oman opinahjonsa Aino aloitti kiertokoulussa. Penttilänkylässä sijaitsevaan kouluun oli matkaa viisi kilometriä. Matka taitettiin jalan ja talvisin suksilla.

”Siellä koululla oli uunin lämmitystä yhtenä päivänä. Tuli häkää niin että melekeen kaikki meinas pyörtyä. Ne jotka ei pyörtyny, veivät mut kotiin. Myöhemmin opettaja tuli kotiin katsomaan, että vieläkö mä oon hengis”, Aino muistelee.

Kiertokoulusta opettajan apulaiseksi

Sitten Jouppilankylään rakennettiin oma koulu. Uuteen kyläkouluun oli niin lyhyt matka, että Aino saattoi käväistä välitunnilla kotona, jos ei sattunut olemaan eväitä mukana. Siihen aikaan ruokavarastoja kerättiin myös yhteistuumin metsästä ja maanviljelijöiden varastoista.

”Mentiin kaikki mettähän. Kipot joukkohon ja kouluhun marjat. Ne, joilla oli maatila ja perunaa maas, niin vietiin niitä perunoita sinne koululle määrätty määrä oppilasta kohori”, Aino kertoo.

Oppilaat osallistuivat muutoinkin ahkerasti erilaisiin koulun askareisiin, etenkin Aino.

”Mä olin aina häläppärinä (apulaisena) opettajalle. Sitteen kun olin nelijäntoista vanha, ja pääsin koulusta, niin olin opettajalle apulaasena ja oikein asuun siellä koululla. Keittiös oli mun sänky.”

Yhteisiä mukuloita

Koulun jälkeen Aino auttoi kotona tilan töissä, kunnes löysi työpaikan lakkitehtaalta. Tehtaalla Aino valmisti käsineitä, kunnes koitti se onnellinen vappu, kun Aino tapasi Armaansa. Aino ja Armas vihittiin vuonna 1938. Perheeseen syntyi neljä lasta.

Arki lasten ja kotitöiden parissa oli kiireistä. Armas osallistui kasvatustyöhön siinä missä Ainokin, ja istui muun muassa koulun johtokunnassa. Johtokunta päätti esimerkiksi siitä, minkä verran koululaisille tarvittiin uusia kenkiä. Kotona lapsilta odotettiin rehtiä ja oikeudenmukaista käytöstä.

”Yhdessä lapsista vastattiin. Ei ollut sun tai mun mukuloita, ne oli yhteisiä. Sanottiin, että pitää olla rehellinen ja puhua oikein asioista, eikä valehdella. Jos on jotain huolta, niin se pitää sanoa.”

Pappamopolla lypsyt laidokselle

Lapsenlapset kutsuvat Ainoa Noppamummaksi. Aino muistelee, kuinka hän kiirehti katsomaan ensimmäisiä lapsenlapsiaan synnytyslaitokselle miehensä lypsyreissu-

*Niin paljon Rakkautta saimme sulta, niin monta ajatusta
siunaavaa, siks' yhä loistaa sydämesi kulta, kun tomiasi peittää maa.*

Muistoteksti Noppamumman risti-ilmoituksessa.

ja varten lahjoittamalla pappamopolla. "Kyllä mä ajattelin, että miten saan tämän pirettyä, mutta tiesin mä sen verran, että mistä sitä kruuvatahan. Sillä oli heleppo kulukia", 100-vuotias Noppamumma nauraa.

Aino ja Armas ennättivät olla aviossa yli 75 vuotta. Armas nukkui pois 100 vuoden ikäisenä vuonna 2014.

Jouppilan kyläkoulu lakkautettiin vuonna 2009, mutta kahden opettajan Nopankylän koulu, jota Aion ja Armaksen lapset kävivät, elää yhä virkeää kouluarkea.

Haastattelun on tehnyt Aino Rintamäen tyttären tytär **Tuula Peltoniemi** tammikuussa 2017. Noppamumma nukkui pois 6.6.2017 vain hieman alle 100-vuotiaana.

*Aino Rintämäki tunnettiin monien ihmisten keskuudessa Noppamummana. Nimestä tuli käsite.
- Aino Rintämäki 19.9.1917 - 6.6.2017*

1955

Äitienpäivä

– Suomen Vanhempainliiton Amerikan tulilainen

Kotikasvatusyhdistys julkaisi suosittua KOTI-lehteä vuosina 1912 - 1964.

Maaherra Alpo Lumme kirjoitti vuoden 1955 äitienpäivänumerossa:

”Yhteiskunnan ja kaikkien ajattelevien kansalaisten tulisi auttaa ja tukea äitejä jalossa kutsumustyössään. Kotien kohentaminen, elinmahdollisuuksien vahvistaminen, hengen nostaminen ja kasvatus työn ohjaaminen parhaimpaan tuloksellisuuteen ovat niitä asioita, jotka eivät saa olla vieraita yhteiselämästä vastaaville piireille, työskentelevätpä millä porraspuulla tahansa. Kotien perustusten horjuessa horjuu koko kansan elämä.”

Äitienpäivä rantautui Suomeen Kotikasvatusyhdistyksen (nyk. Vanhempainliitto) silloisen pääsihteerin Vilho Reiman johdolla. Ensimmäistä äitienpäivää vietettiin Alavieskan kirkonkylän kansakoululla vain pari kuukautta kansalais sodan päättymisen jälkeen, heinäkuussa vuonna 1918.

Koti-lehden äitienpäivänumerot vuosilta 1947 ja 1955

”
Maalaisjärki ja
oma esimerkki
ovat tärkeitä.

Terhi Haverinen, äiti, Turku

Moniulotteista vanhemmuutta

Vanhemmuudessa minut yllätti, kuinka totaalista ja moniulotteista se on. Kasvatustehtävässäni minua ovat parhaiten auttaneet keskustelut ystävien kanssa, joilla on suunnilleen saman ikäisiä lapsia ja samantapaisia ongelmia. Hyviä vinkkejä olen saanut myös kuunnelllessani Jari Sinkosen ja Saara Kinnusen ajatuksia lasten kasvattamisesta.

Kannustan muita vanhempia pitämään huolta omasta jaksamisesta, jotta voit nauttia niistä hetkistä, jotka vietät lastesi kanssa. Ennen kuin huomaatkaan, he ovat kasvaneet koululaisiksi, teineiksi, kohti aikuisuutta.

Olen iloinen siitä, että Suomessa on pääsääntöisesti toimiva koulujärjestelmä maksuttomine, terveellisine koulu-ruokailuineen. Uskon, että suomalaisia perheitä kannattelee parhaiten vahva hengellinen perintö. Toivon, ettei sitä päästetä rapautumaan.

Marjo Elomaa, tukivanhempi, Pori

Choose your fight

Vanhemmuudessa minuuttiin voi mahtua sydämen suuriset tunteet. Tahto, ennakkointi, lempeys ja puhuminen auttavat kasvatustehtävässä. Asioiden jakaminen toisen kanssa kutistaa murheet ja monistaa ilot. Kannattaa muistaa, että vähempikin riittää tässä suorituskeskeisessä maailmassa. Choose your fight. Jos sinulla on syli, suussa heliä sanoja ja käsissä kunnioittava kosketus, olet jo pitkälle yli puolivälin.

Pasi Orava, sijaisisä, Oulu

Vanhemman oma esimerkki

Koulutus, esikoulu ja päiväkodit ovat yhteiskunnassamme perheitä kannattelevia ylpeydenaiheita. Oma vanhemmuuttani ovat tukeneet parhaiten oma asenne, puolisoon tuki ja yhdessä tekeminen. Maalaisjärki ja oma esimerkki ovat tärkeitä. Vanhemmuuden monipuolisuus on ollut yllättävää: jokaisen lapsen aikakaudesta kiinnostuminen, ja sen aikakauden oppien unohtaminen.

Tanja Routama, äiti, Espoo

Vanhemmuutta 24/7, ilossa ja surussa

Vanhemmuudessa minut on yllättänyt sen kokonaisvaltaisuus. On hienoa nähdä lasten kehittyvän, kasvavan ja itsenäistyvän ja huomata, kuinka sitä kasvaa kiinni lapsiinsa. Kuitenkin kasvamme irtonaisina yksilöinä.

Vertaistuesta on ollut minulle kasvatustehtävässä iloa. Se että näkee, kuinka muut kamppailevat samojen asioiden kanssa, saa jakaa ajatuksiaan, huoliaan toisten kanssa.

Usein lapsi on kiukutellessaan vain väsynyt, haluaa syliin ja lähelle, olla rakastettu. Toivon lempeää otetta vanhemmille. Väsyneenä se voi olla vaikeaa, mutta toivon, että sitä löytyisi useammin.

Olen iloinen, että meillä Suomessa on pitkä äitiysloma ja vanhempainvapaat. Hienoa, että nuoret perheet ovat kiinnostuneita parisuhde- ja perheasioista. Suomalaisia perheitä kannattelee läheinen ja avoin suhde opettajien ja vanhempien välillä. Koulutuksen taso ja tukijärjestelmät ovat meillä hyviä.

Anita Novitsky, järjestötyön ammattilainen, Helsinki

Lapsista on tehty numeroita

Monien maahan muuttaneiden perheiden kanssa yhteistyö on hyvin vähäistä ja lähinnä muodollista. Perheet eivät koen olevansa aktiivisia osallisia lapsensa arjessa. Jos perheessä on jokin erityiskysymys tai haaste, informaatio ja perheen mielipiteen kuuleminen ja huomioiminen ovat vieläkin vähäisempää.

Olen saanut hyviä eväitä perheiden kohtaamiseen koulutustaustastani, pitkästä työkokemuksesta ja lisäopinnoista. Kasvatusalan ammattilaisia kannustan kuuntelemaan ja aidosti kohtaamaan kasvokkain, antamaan perheille aikaa ja olemaan avoin.

Tällä hetkellä näen aiemman hyvän työn katoavan leikureihin ja jatkuvaan nipistämiseen. Lapsista on tehty numeroita. Aikuisten osaamista ei tueta resurssimalla varhaiskasvatukseen riittävästi. Henkilöstömitoitukset ovat pielessä ja koulutuksen laatu laskee. Mistä tässä tilanteessa voi olla enää ylpeä?

Pia Kuokkanen, sijaisvanhempi, Joensuu

Maalaisjärjen käyttö on sallittua

Olen yllättynyt, kuinka paljon yhteistyötä on muiden kasvattajatahojen kanssa, ja toisaalta kuinka ristiriitaisia voitkaan olla ammattikasvattajien mielipiteet samasta asiasta. Ammattikasvattajien antama palaute onnistuneesta ja tuloksellisesta kasvattamisesta on antanut minulle voimaa sijaisvanhemman tehtävässä.

Vanhemmat, uskokaa omiin kykyihinne ja taitoihinne. Maalaisjärjen käyttö on sallittua ja jopa suotavaa. Suomessa saamme olla iloisia ja ylpeitä subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta ja siitä, että kaikilla suomalaislapsilla on oikeus maksuttomaan peruskouluun.

Arto Sahramaa, opetusalan ammattilainen, Selki

Kuuntele, mieti, toimi

Suomalainen koulu on maailman paras. Näen yhteistyön perheiden kanssa antoisana ja monivivahteikkaana. Kokemuksistani isänä olen saanut eväitä lasten ja vanhempien kohtaamiseen. Kollegoitani kasvatusalan tehtävissä kannustan: Kuuntele, mieti, toimi.

Reeta Ahlqvist, äiti, Naantali

Ole oma itsesi

Itse olen ainoa lapsi ja minulle on siunaantunut neljä lasta. Olen yllättynyt siitä, miten erilaista lasten on kasvaa sisarusparvessa kuin yksin. Olen monesti ihmetellyt miten pienistä asioista sisarukset saavat riidan aikaan, ja toisaalta miten paljon he tukevat toisiaan.

Paras tukeni on ollut omat vanhemmat, appivanhemmat ja oma mies. Myös erilaiset vertaistukikanavat ovat auttaneet, kuten toimiminen aktiivisena lasten harrastuksissa, MLL:ssä ja vanhempainyhdistyksessä. Vanhempi, muista että itsekin olet joskus ollut lapsi ja nuori. Älä tuomitse heti, vaan keskustele rauhallisesti vaikeistakin asioista. Ole aktiivinen lapsen harrastuksissa ja koulunkäynnissä. Ole oma itsesi.

Suomessa on hyvät tukiverkostot niitä tarvitseville, kun vaan uskaltaa niitä tarvittaessa pyytää. Olen iloinen, että Suomessa lapsen on turvallista kasvaa. Suomalainen päiväkotiki ja koulu ovat huippuhuivia. Minulla on kokemusta myös ulkomailta vastaavista laitoksista, eikä mikään vedä vertoja Suomen tapaan kasvattaa lapsia ja nuoria. Ilmainen peruskoulutus ja kouluruoka, sopivan mittaiset koulupäivät; niitä ei joka maasta löydy.

KOLUMNI
TUOMAS KURTTILA
Lapsiasiavaltuutettu

Vanhemmuus on vahvuutemme

Kouluterveyskyselyn vuoden 2017 tulokset antavat ensimmäistä kertaa Suomessa tietoa 4.–5.-luokkalaisten eli 10–11-vuotiaiden keskusteluyhteydestä vanhempiinsa. Tulos on vakuuttava. Ainoastaan 2,3 prosenttia lapsista kokee, ettei pysty juuri koskaan keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan. Yläkoulujen 14–15-vuotiaista eli 8.–9.-luokkalaisista näin kokee 7,9 prosenttia.

Vanhempien olisi tärkeää saada tukea sen tunnistamisessa, millaisia he vanhempina ovat. Lapsiasiavaltuutettuna huomaan, että ihmisen on vaikea ymmärtää oman taustansa ja lapsuutensa vaikutusta aikuisena omaksuttuihin käyttäytymismalleihin.

Erytynen huoleni on vanhemmista, joiden oma lapsuus-kulttuuri poikkeaa huomattavasti tämän ajan lasten maa-

Tunnista oma kasvatustyylisi.

ilmasta ja Suomen arvostuksista. Sinun elämäsi aikuinen on toisen ihmisen lapsuus.

Klassisessa kasvatusteoriassa oleellista on tunnistaa vanhemman lapselleen osoittamat tunteet ja vanhemman kontrolli lasta kohtaan. Tämän mukaisesti vanhemmuus määrittyy neljään kategoriaan auktoritatiivisesta laiminyövään.

Olisi tärkeää, että vanhemmat pystyisivät tunnistamaan oman kasvatustyyliinsä. Tasavaltamme täyttäessä 100 vuotta on aika kehittää sähköinen kysely, johon vastaamalla luokittelun voisi tehdä ja vanhempi saada palautteen kasvatustyylistään. Monenlaisia pitkälti yksisuuntaisia kyselyjä vanhemmille tehdään, mutta palautteeseen vanhemmalle kiinnitetään vielä vähän huomiota. ■

1917

Sydämen sana kodeille

”Kuinkahan monen kodin äiti on tullut ajatelleeksi sitä seikkaa, että koulu tarvitsee häntä ja hänen apuaan yhtä suuressa määrin kuin hänen lapsensa koulua! Mitenkähän monen äidin mieleen on astunut se ajatus, että juuri hänellä on lapsensa suhteen se paras voima, joka hänen olisi annettava koulun käytettäväksi hänen pienokaisensa menestymisen ehdoilla!”

*Alfr. Saukkonen, KOTI-lehti Nro 5. 1917
- Kotikasvatusyhdistyksen
äänenkannattaja*

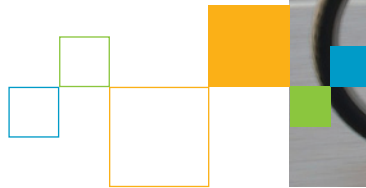
Susanna Norja, äiti, Lahti

Jokainen kasvattaa tyylillään

Vanhemmuus muuttaa ajattelua. On yllättävää, miten paljon vanhempana oppii itsestään, ja kuinka monta erilaista mielipidettä ja tapaa löytyy jokaiseen asiaan.

Sosiaalisen median erilaiset vertaistukiryhmät sekä ystävien neuvot ovat olleet tueksi ja avuksi vanhemmuudessani. Myös varmuus siitä, että kaikkea ei tarvitse tehdä tietyn ohjeen mukaan, vaan myös omaa järkeä ja vaistoja kuunnellen. Rennosti, jokainen tyylillään.

Ilmainen peruskoulutus on maamme ehdottomia parhauksia. Tosin koulutuksen, varhaiskasvatuksen ja päivähoidon laatuun tulisi panostaa enemmän.

Minna Ahokas, äiti ja sijaisäiti, Kotka

Biologinen vanhemmuus on yliarvostettua

Biologisten lasten vanhemmuudessa minut yllätti, kuinka voi ja haluaa nostaa lapsen tarpeet aina omiensa edelle. Sijaisvanhemmuus on opettanut, ettei biologialla ole juurikaan merkitystä vanhemmuudessa. Kyse on tunteista, teoista ja sitoutumisesta. Biologinen vanhemmuus on mielestäni yliarvostettua.

Äitinä tiedän parhaiten mikä toimii juuri meidän perheessä ja meidän lastemme kohdalla. Sen ymmärtäminen on antanut voimaa ja uskoa kasvatustehtävään.

Suomalaisessa yhteiskunnassa minua ilahduttavat esiopetus, koulu sekä matalan kynnyksen tukipalvelut, kuten perheneuvola. Myös vaativimmat palvelut, kuten lastenpsykiatria, ovat helposti saavutettavissa.

Virpi Väisänen, opetusalan ammattilainen, Kiviniemi

Tasa-arvoisesti, kunnioittaen

Yhteistyö perheiden kanssa on tärkeintä; sille kaikki pohjautuu. Perheiden kohtaamisessa olen onnistunut parhaiten asettamalla itseni heidän asemaansa. Olemme kaikki samalla puolella, tasa-arvoisesti vuorovaikutuksessa, toinen toista kunnioittaen.

Sinikka Aaltola, opetusalan ammattilainen, Kintaus

Yhteisen tekemisen kautta

Yhteistyö perheiden kanssa on sekä antoisaa että problemattista. Pääosin se on kuitenkin antanut vahvaa taustaa opettamiselle ja oppilaiden tuntemiselle. Joskus yhteistyö ei ole onnistunut; se on törmännyt ennakkoluuloihin ja perheen sisäiseen rikkinaisyyteen. Eväät työhöni olen saanut omasta lapsuudestani ja rukouksesta. Oma äitini arvosti opettajan työtä ja piti opettajalle aina koulun juhlissa kiitospuheen siitä, kuinka suuriarvoista kasvatustyö on ja kuinka tärkeällä paikalla tämä toimii lasten kasvattajana.

Parhaiten yhteistyö onnistuu yhteisen tekemisen kautta. Vanhemmat ja lapset voivat yhdessä tehdä esim. näytelmän. Näytelmä esitetään yhteisissä illoissa ja kerätään pieni pääsymaksu, josta kerääntyneet varat käytetään yhteiseen matkaan tai leirikouluun.

Olen erityisen iloinen suomalaisesta peruskoulusta, jossa kaikki lapset saavat ilmaiseksi opiskella ylioppilaaksi saakka. Se on demokraattinen ja nuorten kehitystä kaikin puolin tukeva koululaitos, jossa kaikkien kyvyt tulevat toivon mukaan esille, ja jokainen koululainen löytää omat lahjakkuutensa. Liian kiihkeä kehittämisen tempo olisi saatava kuriin, että perusteelliselle harkinnalle koulun kehittämisessä jäisi tilaa. Olen iloinen siitä, että tutkimus on tuonut opettajille ja kasvattajille lisää tietoa lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta.

Liisa Raatikainen, äiti, Pielavesi

Pää pystyssä

Kaikesta selviytyy. Vaikeuksien hetkellä löydät itsestäsi leijonaemon. Se kasvattaa. Vanhemmuudessa paras tukeni on ollut maalaisjärki, tasapuolisuus ja järjestelmällisyys. Vanhempi, luota vaistoihisi ja vaadi sitä minkä koet oikeaksi. Kulje pää pystyssä.

Saija Korppi, äiti, Espoo

Aikuiset lasten tukijalkana

Vanhemmuuden myötä tulivat tunteiden kirjo ja huoli. Tässä huoli tarkoittaa positiivista tunnetta; olen nyt vastuussa paljon laajemmin kuin vain omasta itsestäni. Kasvatustehtävässä positiivisesta asenteesta on apua. Maailma ei kaadu ihan pienistä asioista. Palkkio kyllä tulee lasten kautta, eri ikäkausina erilaisista asioista.

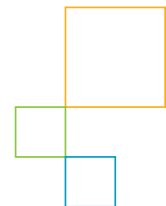
On hyvä muistaa, että lapsuus on kovin lyhyt ja että kaikki lapset ovat erilaisia. Lapset muovaavat aikuisia ja aikuisen tehtävä on olla tukijalkana, turvallisena ihmisenä, jonka kanssa on hyvä kasvaa.

Yhteiskunnassamme on hyvä koulutusjärjestelmä, koulun ja kodin yhteistyötä, hyvät harrastusmahdollisuudet, terveydenhoito ja kirjastot; olen iloinen siitä, että kaikki palvelut ovat helposti saavutettavissa.

Krista Mäkinen, äiti, Espoo

Lapset ovat vain kerran pieniä

Olen yllättynyt siitä, miten paljon lapsi sitoo sekä henkisesti että fyysisesti. Kaikessa mennään lasten ehdoilla.

Ennen lapsia en voinut kuvitellakaan, miltä tuntuu, kun tekee kaiken jonkun puolesta.

Omien vanhempieni hieno roolimalli minun ja siskoni kasvattamisesta ovat olleet kasvatustyössäni apuna. Emme saaneet kaikkea mitä halusimme ja meillä oli rajat, mutta meidät kasvatettiin rakkaudella. Samaa haluan vaalia omien lasteni kanssa.

Lapset kasvavat jatkuvasti. Vaikka välillä toivoisikin, että kasvaisivatpa nopeammin, on hyvä muistaa, että he ovat vain kerran pieniä. Vanhempi, nauti siitä silloin.

Olen iloinen, että lapsille tarjotaan Suomessa paljon viikkoita ja tekemistä, kuten asukaspuistoja, kerhoja ja leikkipaikkoja. Myös vanhemmille on tarjolla tukea, kun he kokevat uupumusta lapsien kanssa.

Susanne Soukola, sijaisvanhempi, Huittinen

Rakkaus on rajoja

Sijaisvanhemmuudessa joutuu mukaan rankkoihin asioihin, joita lapset ovat kokeneet.

Oma perhe, ystävät, perhetyöntekijä, vertaistuki ja työhöngitys ovat olleet apuna sijaisvanhemmuudessa. Kasvatustyö vaatii pitkäjänteisyyttä ja johdonmukaisuutta. Rakkaus on rajoja!

Maamme neuvola ja peruskoulu ovat korvaamattomia.

Jutta Koskinen, nuorisotyön ammattilainen, Hämeenlinna

Jämäkät ammattilaiset

Ammattikasvattajan tulee olla aito, välittävä ja tietyllä lailla jämää. Ammattilaisena katsot nuoria uusien silmin, ja saatat huomata asioita, joita vanhemmat eivät välttämättä näe.

Ossi T.A. Suominen, isä, Onkima

Ajat ovat muuttuneet

Parhaiten kasvattajan tehtävääni ovat tukeneet isovanhemmat. Vanhempana hämmästyin, miten selkeästi oma toiminta näkyy lapsissa ja heidän toiminnassaan. Neuvoja vanhemmuuteen kannattaa kysyä muilta muistaen, että ajat ovat muuttuneet omien vanhempien ajoista. Olen ylpeä maamme varhaiskasvatuksesta, joka on Suomessa todella korkeatasoista ja tekee hienoa työtä.

Lapsen tarpeet etusijalle

Kannan vanhempana koko ajan lapsia mielessäni, vaikka emme tapaisi kuin kerran vuodessa. Vanhemmuus on jatkuvaa virheiden ja onnistumisten kautta oppimista – esi-koisella on aivan erilaiset vanhemmat kuin kuopuksella.

Kaikessa vanhemmuudessa avuksi on vertaistuki; vanhempainryhmät, perhekerhot, sijaisvanhempien vertaisryhmät. Olen myös käynyt asiantuntijaluennoilla ja luke- nut paljon kasvatusalan kirjallisuutta. Olen oppinut, että vauvan ja alle 6-vuotiaan kanssa ei voi koskaan viettää liikaa aikaa keskustellen, lukien ja luonnon ilmiöitä häm- mästellän. Ulkoilu joka päivä antaa hyvän ruokahalun ja unen. Tärkeintä on turva, rakkaus ja rajat.

Suomessa perheet voivat hyvin, kun lapsia arvostetaan tärkeinä yhteiskunnan jäseninä ja tulevaisuuden aikuisina. Enemmän tulisi puhua siitä, että vanhempien parisuhde on lapsen koti, eikä elämä pääty lapsen syntymään. Lapsi ei ole rasitus vaan ilo. Silti aikuisten tulisi asettaa lapsen tarpeet etusijalle. Ei uhrautuen, vaan ymmärtäen, että aikansa kutakin.

Vanhemmuuden syvyys yllätti

Vanhemmuuden myötä yllätyksenä tulivat riippuvuus, vanhemmuuden syvyys ja laajuus, ilo, leikkimielisyys, ja se, mitä lasten kanssa saa kokea. Kehitysvammaisen äi- tinä minua yllättivät myös ihmisten ennakkoluulot, pelot ja asenteet.

Vanhempana minua on parhaiten tukenut yllättävistä paikoista ja ihmisiltä tuleva apu, kun olen uskaltanut ker- toa oman heikkouden ja voimien vähyyden. Rutiinit ar- jessa auttavat, samoin positiivisuus, omien voimavarojen kuunteleminen, itsestä ja parisuhteesta huolehtiminen.

Aina ei tarvitse tehdä mitään, riittää että on. Kertoo sen lapsille, keskittyy hetkeen. Tekee yhden asian kerrallaan ja elää päivän kerrallaan. Minuuttikin on aikaa, kun antaa lapselle syyliä kiireettä.

Parhaiten perheitä mielestäni kannattelevat arjen konk- reettinen, perheen ehdoilla tehtävä apu ja tuki. Puhetta on paljon, mutta tekoja liian vähän. Yhteiskunnassa ja ih- misissä on voimaa ja hyvää tahtoa, ihmiset täytyisi saada kohtaamaan toiset ja jakamaan arki sekä juhla. Olen iloi- nen perheestä, ystäväistä ja naapuriavusta.

Marjo Ruhala, varhaiskasvatuksen ammattilainen,
Tampere

Lapsi on yhteinen ilo

Luottamuksellinen, kunnioittava, vastavuoroinen, avoin yhteistyö on lapsen etu ja oikeus. Vanhemmat ovat lapsensa parhaita asiantuntijoita. Kasvatuskumppanuus on erittäin merkityksellistä. Yhdessä edistämme lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia hänen ainutlaatuisessa ja ainutkertaisessa lapsuudessaan.

Ammattilainen, huomaa hyvä. Sanoita hyvä. Välitä, kuuntele, ole aidosti kiinnostunut ja läsnä. Kerro vanhemmille lapsesta enemmän hyviä asioita kuin "korjattavia". Ole ammatillinen, avoin ja kannustava. Kohtaa kunnioitavasti. Osoita vanhemmille, että olet lapsen ja perheen puolella. Ole nöyrä, mutta jämäkkä.

Olen ylpeä suunnitelmallisesta varhaiskasvatus- ja opetustyöstä. Minua ilahduttavat maassamme lapsen etua tukevat lait ja asetukset, subjektiivinen oikeus osallistua varhaiskasvatukseen, ammattikasvattajien koulutukseen panostaminen ja maksuton esiopetus. Iloitsen lasta ja perheitä tukevista järjestöistä ja yhteisöllisyydestä. Lapsi on meille tärkeä, yhteinen ilo.

1948

Kasvatusasia kuuluu kaikille

“Vaikkapa me kasvatustyön tärkeyden erityisesti laskemmekin isien ja äitien, siis varsinaisten kasvattajien, sydämille, niin tämä asia kuitenkin koskee jokaista. Meistä ei kukaan voi sitä välttää. Me olemme kaikki kasvattajia. Joka päivä me joko nostamme ihmiskuntaa tai painamme sitä alas, ja se tapahtuu etupäässä lapsimaailman kautta, puheillamme, töillämme ja esimerkillämme. Kasvatustyö on saatava suureksi, kaikkien kansalaisten yhteistyöksi, jossa toinen toisitamme autamme ja tuemme!”

*Wilho Reima,
Hedelmistä puu tunnetaan, 1948*

Kahden kulttuurin isä Kais Zaya:

”Aikuisen tehtävä on suojella lasta”

Kais Zayan ydinperheeseen kuuluvat Turun kodissa asuvan vaimon ja kolmen lapsen lisäksi isovanhemmat, sisarukset, serkut ja sedit perheineen. Kulttuuriperinnölleen ominaiseen tapaan Kaisin perhekäsitys on laaja ja ulottuu pitkälle Suomen rajojen ulkopuolelle. Perheenjäseniä asuu mm. Ruotsissa, Kanadassa ja Australiassa.

Heidän on hyvä tiedostaa taustamme, mutta emme halua, että heidän tarvitsee kantaa taakkaamme, tai murehtia kärsimystämme.

■ Kais Zaya muutti Irakista Suomeen yhdessä vaimonsa ja tämän perheen kanssa kiintiöpakolaisena vuonna 1992. Saapuessaan Ouluun syyskuun 24. päivänä Kais ei voinut edes kuvitella, ettei hän enää palaisi kotimaahansa.

- Unelmani oli palata takaisin. Aluksi oli toivoa. Ajattelimme koko ajan, että tämä on vain yksi päivä, ja ehkä jo huomenna voimme lähteä kotiin. Ajan myötä toivo hiipui. Aikanaan ymmärsin, ettei paluuta ole. Nyt olen asunut Suomessa 25 vuotta, eikä minulle ole tullut kertaakaan mahdollisuutta vieraillla Irakissa, kotimaassani, Kais kertoo.

Uudessa kotikaupungissaan Oulussa Kais hankki nopeasti kielitaidon, ja hakeutui sinnikkäästi opintojen ja työelämän pariin löytääkseen paikkansa yhteiskunnassa, ja aloittaakseen elämänsä alusta turvallisessa ympäristössä. Tehtävä osoittautui kuitenkin haastavaksi. Kaisin itsetuntoa kolhittiin toistuvasti. Hänen kotimaassaan hankkimaa korkeaa teknisen alan koulutusta ei arvostettu Suomessa, ja vaikka Kais omaksui nopeasti suomen kielen, moni työ-

haastattelu tyssäsi taustaan ja nimeen. Pitkän ja periksi-antamattoman taistelun jälkeen Kais löysi vakituisen työpaikan, ja nousi lyhyessä ajassa työkokeilusta johtavaan asemaan. Nykyisin Kais asuu perheineen Turussa ja toimii kääntäjänä ja tulkkina.

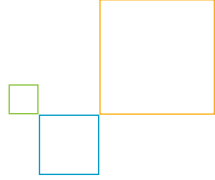
Kahden kulttuurin koti

Kaikki Kaisin kolme lasta ovat syntyneet Suomessa. Joskus kahden kulttuurin ylläpitäminen saman katon alla on haastavaa.

- Lapsemme ovat tietoisia juuristaan, vanhempiensa historiasta sekä siitä, miksi olemme tulleet Suomeen, mitä vaikeuksia olemme kohdanneet ja miten olemme niistä selvinneet. Heidän on hyvä tiedostaa taustamme, mutta emme halua, että heidän tarvitsee kantaa taakkaamme, tai murehtia kärsimystämme. Vaalimme kulttuuritaustaamme ja kunnioitamme meitä Suomessa ympäröivää kulttuuria ja tapoja. En voi kuitenkaan heittää pois tuhan-

*Lapsilla on liikaa valtaa liian varhain.
Se hämmentää lasta.*

sia vuosia vanhaa perintöäni, sillä se on osa identiteettiäni. Mutta teemme kaikkemme, että lapsemme voivat elää rauhassa, ja heistä kasvaa kunnollisia Suomen kansalaisia.

Isänä ja kasvattajana Kais törmää toisinaan kulttuuri-erien välisiin eroavaisuuksiin, ja joutuu punnitsemaan arvo- maailmaansa.

- Suomessa on paljon hyviä arvoja, joista monilla mailla olisi opittavaa, meikäläisilläkin. Suomessa vanhempien ja lasten välillä vallitsee avoimuus ja luottamus, joka ei suinkaan ole itsestään selvyys. Kun tulee maasta, jossa ihmisiä vaanii alituinen pelko, on vaikea luottaa toiseen ihmiseen, tai siihen, että elämä kantaa. Myönnän, että siksi olen isänä suojeleva, jopa omistushaluinen. Haluan toki lähettää lapseni luottavaisin mielin aikanaan maailmalle, mutta samalla ajatus hirvittää. Toisaalta, en ymmärrä miksi lapsen pitäisi matkustaa mahdollisimman etäälle omasta perheestä, voidakseen itsenäistyä? Saman katon alla voi ihan hyvin asua kymmeniä itsenäisiä ihmisiä.

Omasta kotimaastaan ja kulttuuristaan Kais haluaisi tuoda Suomeen toisen ihmisen, etenkin vanhempien kunnioittamisen lahjan.

- Lapsilla on liikaa valtaa liian varhain. Se hämmentää lasta. Aikuisten tulee olla lasten silmissä luotettavia auktoriteetteja, sillä se lisää turvallisuuden tunnetta. On hyvä, että vanhemmat ja opettajat laskeutuvat lapsen tasolle, kuuntelevat ja ovat lähellä. Mutta aikuisten tulee voida asettaa myös selkeät rajat. Omassa kulttuurissani aikuinen sanoo lapselle kyllä tai ei, ja lapsi tottelee. Se ei tarkoita lapsen alistamista tai nöyryyttämistä. Olemme kyllä nähneet kotimaassamme sitäkin, ja se on aivan eri asia. Vanhemman valta-asema tarkoittaa, että lapsi voi luottaa siihen, että aikuinen ottaa vastuun vaikeista päätöksistä, suojelee ja auttaa lasta elämässä eteenpäin. Muutoin, kovan paikan tullen, lapsi putoaa tyhjän päälle, kun kukaan ei ole ottamassa kiinni.

Kais muistuttaa, että ihminen on luotu elämään yhtei-

sössä, ja että länsimainen yksilöllisyyden ihanne ruokkii yksinäisyyttä. Perhe on valtion pienoismalli, ja yhteiskunnan tulisi huolehtia perheistä sen mukaan.

- Toivoisin, että perheen merkitys ymmärrettäisiin vahvemmin päätöksenteossa ja asenteissa. Tarvitaan palveluita, jotka tulevat aidosti perhettä lähelle; ymmärrystä, oikea-aikaista apua. Viranomaisten tulisi puhua perheiden kanssa samaa kieltä. Moni tukiprosessi voi olla niin pitkä tai monimutkainen, että perhe menee lopullisesti rikki prosessin aikana. Avun tarjoaminen ei saisi olla resurssikysymys, eikä perheiden kustannuksella pitäisi säästää. Hyvinvoivista yksilöistä luodaan hyvinvoivia perheitä ja yhteisöjä. Niistä muodostuu hyvinvoiva yhteiskunta ja valtio. Ja toisin päin. Järjestelmän kuuluu tukea vanhemmuutta, ei korvata sitä. Lapsen kuuluu olla osa perhettä, ei osa järjestelmää.

1912/1947

Sananen kasvattajien kokouksesta

”Uskallamme ehdottaa, että arvoisa papisto ja opettajisto, erittäinkin kansa-, kierto- ja sunnuntai kouluopettajat, kaikkialla ryhtyisivät järjestämään näitä kokouksia. Jos ken pelkää voimiensä vähyyttä suurempiin kokouksiin nähden, niin sopiihan alkaa hyvinkin vaatimattomalla tavalla. Kutsukoon opettaja esimerkiksi omien oppilastensa vanhemmat kokoon. Jollei voi heille vapaasti puhua, niin sopiihan lukea kasvatuksesta jonkun esitelmän, mainitsen tällä kertaa Hilda Käkikosken kirjoittaman kirjan ‘Lasten kasvattajille Suomen kodeissa’, kustantanut Raittiuden ystävät Helsingissä, hinta 60 penniä.”

Kotikasvatusyhdistyksen sihteeri ja opettaja Vilho Reima KOTI-lehden historian ensimmäisessä numerossa vuonna 1912. Kirjoitus julkaistiin yhdistyksen 40-vuotisjuhlan kunniaksi KOTI-lehdessä uudelleen vuonna 1947.

Tuija Kuusisto, äiti, Järvenpää

Näe lapsi sellaisena, kuin hän on

Ihmissuhde lapseen muuttuu vuosien aikana ja muuttaa minua, vanhempaa. Vanhemman tehtävä on auttaa lasta kasvamaan sellaiseksi ihmiseksi, joka hän luonteisesti on. Murrosikäisen lapsen vanhemman tehtävä on tukea lasta itsenäistymisessä.

Vanhemmuudessa minua ovat auttaneet aviomiehen ja ystävien toimintamallit ja esimerkki lasten ja yleensäkin toisten ihmisten kanssa toimimisessa. Vanhemmuuttani ovat tukeneet myös ihmissuhdetaitoja käsitelleet kurssit, sekä omien vanhempien tarjoama konkreettinen lastenhoitoapu. Ilon aiheita Suomessa ovat lisäksi neuvolatoiminta, opettajien korkeatasoinen koulutus, lasten ja nuorten hyväksi järjestöissä ja harrastuksissa vapaaehtoisesti toimivat aikuiset sekä ilmainen, hyvätasoinen peruskoulu.

”

Ilo, jonka isovanhemmuus tuottaa, on ollut minulle yllätys

Helena Biström, isoäiti, Helsinki

Ollaan varoilta vierellä

Ilo, jonka isovanhemmuus tuottaa, on ollut minulle yllätys; kuinka suurta kiintymys ja rakkaus on! Isoäitinä olo antaa syvää tyydytystä ja iloa.

Tulin itse äidiksi 70-luvulla ja kokemus tietysti auttaa isovanhemmuudessakin. Hyvät välit tyttäreen, lastenlasten äitiin on tärkeä tekijä. On myös hienoa, että olen hyvässä kunnossa ja jaksan siksi lasten touhuja, ja ongelmiakin, aika hyvin.

Annetaan lasten kasvaa ja ollaan varoilta vierellä. Ei puututa lapsen ratkaisuihin, jos lapsi ei ole jotenkin vaarassa. Kun lapsi tarvitsee aikuista, ollaan 100 prosenttisesti läsnä.

Kati Hänninen, äiti, Saarijärvi

Vanhemmuus on jatkuvaa läsnäoloa

Vaikka lapset olisivat hoidossa tai olet itse lomalla, niin aina on oltava valmiina ja henkisesti läsnä. Elä lasten kanssa ihan tavallista elämää, huomioi lapset kasvotusten. Ota lapset mukaan tavalliseen arkeen ja anna vastuuta. Kunioita lapsen persoonaa ja kiinnostuksen kohteita.

Elämäkokemus ja oma työ lasten ja nuorten parissa on tukenut omaa vanhemmuuttani. Eniten apua on kuitenkin ollut lapsuudenkodista ja mummolasta saatu esimerkki.

Hannele Salava, varhaiskasvatuksen ammattilainen, Helsinki

Yhteistyö on välttämätöntä

Tärkeää perheiden kohtaamisessa ovat avoin, suora ja rehellinen vuorovaikutus myönteisessä hengessä. Yhteistyö vanhempien kanssa on ollut ehdottoman välttämätöntä koko urani ajan.

Iloitsen varhaiskasvatustalain uudistuksesta, varhaiskasvatuksen henkilöstön yhä korkeammasta koulutuksesta sekä varhaiskasvatuksen ja koulun yhteistyöstä.

Kirsi Särkelä, äiti, Kempele

Lapsi on ainutkertainen

Olen positiivisesti yllättynyt omasta kasvamisestani äitinä, lapsen kasvaessa ja kehittyessä. Yllättänyt on myös se, miten lapsen saaminen on vaikuttanut parisuhteeseen. On pitänyt muistaa, että lapsen lisäksi minulla on ollut ihana ja osallistuva mies, joka on saanut ja ottanut tilaa myös vanhempana.

Lapsi on ainutkertainen ja meillä on vain yksi mahdollisuus saada kokea vanhemmuus. Lapsi on hetken lapsi, annetaan näin olla. Meidän tulee elää lasten kanssa, ei lasten kautta. Annetaan heidän löytää oma tiensä ja tuetaan heitä heidän oman mielenkiintonsa mukaisissa harrastuksissa.

Olen erittäin ylpeä meidän suomalaisten neuvolajärjestelmästä ja varhaiskasvatuksen monimuotoisesta tarjonnasta ja tuesta vanhemmille ja perheille. Näistä ei tule tinkiä, vaan niitä tulee kaikin keinoin tukea. Suomalaisista koulutusjärjestelmästä ei saa romuttaa, se antaa kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuuden omaan polkuunsa.

Birgit Kinnanen, opetusalan ammattilainen, Laitila

Ihmistuntemusta ja tunneälyä

Ennen Wilmaa kodin ja koulun yhteistyö oli arkea "reissuvihkojen" muodossa. Pienessä kaupungissa vanhempiä tapasi kauppareissuilla ja iltakävelyllä ja keskustelu oli mutkatonta. 80-luvulla isienkin osallistuminen vanhempaniltoihin selvästi lisääntyi.

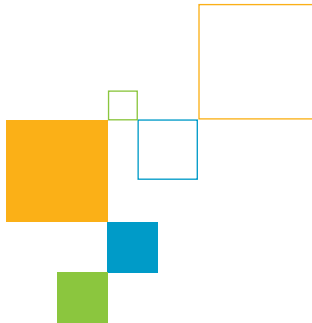
Perheiden kohtaamisessa omat lapset ja elämäkokemukset ovat parhaita kouluttajia. Ihmistuntemus ja tunneäly ovat tärkeitä kasvatusalan ammattilaisen ominaisuuksia: yritä asettua vanhempien rooliin, olipa heillä minkälainen perhemalli tahansa. Ole aina kohtelias. Hillitse itsesi ja ole positiivinen, vaikka lapsen kanssa olisi hankalaa. Näe jokaisessa lapsessa mahdollinen menestyjä ja kerro vanhemmille lapsen vahvuuksista.

Olen ylpeä ilmaisesta peruskoulusta ja kouluruoasta kaikille, satsauksista homekoulujen korjaamiseen ja turvallisuuden oppimisympäristön luomiseen. Uskon, että opettajien koulutus tarjoaa eväät opettamiseen. Kouluissa otetaan huomioon erilaiset oppijat ja järjestetään tukea sitä tarvitseville. Iloitsen oppilaista, jolle oppimispolku aukeaa ja valmistutaan ammattiin. Erityisesti iloitsen, kun oppilas alkuvaikeuksien jälkeen saa itsetuntoa ja kokee onnistumista.

Kulttuuri perheen tukena

Vanhempana ihmettelen, miten paljon lapsia joutuu puulustamaan asioissa, joiden pitäisi olla itsestäänselvyksiä, eikä se lopu edes silloin kun lapset ovat jo aikuisia. Lapsen oikeudet eivät edelleenkään toteudu. Onneksi tukena ovat olleet ystävät ja tuttavat, kulttuuripalvelut, kirjasto ja koulussa vanhempien yhteinen toiminta.

Kannustan vanhempia ottamaan lapset mukaan teatteriin, konserttiin ja elokuvaan jo ihan pienenä. Kun kulttuuriharrastus on itsestäänselvyys, ei ongelmia tule. Lapset ovat sosiaalisempia kuin aikuiset. Suomessa saamme olla ylpeitä lastenneuvolasta, päiväkodeista ja peruskoulusta. Yhteiset, monipuoliset harrastukset tukevat myös perheiden hyvinvointia.

Pysähdy, ota syyliin

Aika kuluu ja lapset kasvavat niin nopeasti. On antoisaa tutustua lapseen aina uudelleen: persoonallisuuteen tulee uusia sävyjä, maailmaan uusia näkökulmia, ja oma maailma avartuu jatkuvasti lasten kautta.

Omaa vanhemmuuttani on vahvistanut parhaiten oma puoliso, jonka kanssa olemme vanhemmuutta yhdessä oppineet, sekä muut läheiset ja ystävät. Apua olen saanut myös neuvolasta, päiväkerhoista, päiväkodista ja koulusta. Oman osansa ovat antaneet myös blogien kirjoittajat, kasvatusoppaat ja joskus jopa google! Mutta ennen muuta omat lapset, joiden kanssa elämää eletään yhdessä oppien. Ohjeeni muille vanhemmille: kuuntele lasta, pysähdy, ota syyliin, anna turvaa ja rauhaa. Yhdessä luotte oman kotinne, jossa teidän välinen rakkaus on kaikkein tärkeintä. Sen voimin jaksatte maailman pauhut.

Suomi on hyvinvointiyhteiskunta, jossa kaikilla on samat mahdollisuudet. Hienoa on maksuton peruskoulutus ja osaavat opettajat kaikilla kouluasteilla. Epäkohtiin puututaan rohkeasti ja nollatoleranssi syrjinnälle on nollatoleranssi. Maassamme vallitsee turvallinen kasvuympäristö, tasa-arvo ja suvaitsevaisuus.

KOLUMNI
MARTTI HELLSTRÖM

KT, opetusneuvos,
Auroran koulun pitkäaikainen rehtori

Upeat vanhemmat!

Koulu on paljosta velkaa vanhemmille. He perustivat oppikoulut. Heidän äänillään syntyi tasarvoinen peruskoulu. He ovat paikanneet määräraholeikkausvaurioita. Avuntarve jatkuu.

Globalisaatio, digitalisaatio, ilmastonmuutos ja tekoäly muuttavat maailmaa. Suomalainen koulu on upea, mutta muutosvauhdissa se ei ole pysynyt. Siksi opetussuunnitelmat on uudistettu. Ja nyt uudistuu koulun arki.

Opettajien perusolettamuksia koetellaan. Oppiminen ei ole vain muistamista. Opettaminen ei ole läksyn valmistamista. Koulun tavoitteita ravistellaan. Vanhan tiedon omaksuminen ei riitä. On osattava rakentaa uutta. Ei riitä, että on tunnollinen ja ahkera. On oltava periksi antamaton ja rohkea. Ei riitä, että osaa itse. On osattava

*Suomalainen koulu
on upea, mutta muutos-
vaihdissa se ei ole pysynyt.*

yhdessä. Koulujen käytänteitä päivitetään. Opettaja selittää vähemmän ja ohjaa enemmän. Oppilaat harjoittelevat, mutta sen lisäksi he asettavat itse tavoitteita, ratkovat aitoja ongelmia ja arvioivat onnistumistaan.

Jotta lapset kukoistaisivat aikuisina, koulun on uudistuttava. Siihen koulu tarvitsee vanhempien luottamusta koulutuspolitiikkaan, kouluun, opettajiin ja lapsiinsa – ja rohkeutta järjestää opetus niin, että jokainen löytää intohimonsa sekä vahvuutensa ja uskoo itseensä.

Koulu tarvitsee vanhempia juhlan lisäksi arkeen jakamaan osaamista, innostuksen kohteita ja kokemusta. Sparraamaan koko koulua! Niin kuin urheiluseuroissa tehdään. ■

1917

Koti ja koulu kasvattajina

”Minkälainen on lähde, sellainen on virta, minkälainen on kasvatus, sellainen on kansa. Näin kuulee usein sanottavan. Ja jokapäiväinen elämä ja kansojen historia todistavat tämän todeksi. Mihin kasvatuksessa pyrittiin, siihen myös päästiin. Kasvatus on voima, joka mullistaa maailmoja. Koululla ja kodilla on tässä tärkeä osuutensa.

Koulun tulee aina toiminnassaan tuntea, että kotien isät ja äidit ovat lastensa parhaat ja luonnollisimmat kasvattajat, joiden vaikeata työtä koulut koettavat osaltaan auttaa. He tekevät sitä vaatimatonta ja vähäpätöiseltä näyttävää päivänsädeiden työtä, jolla kaikesta huolimatta on perustava merkitys yhteiskunnalle.”

*Alfr. Saukkonen,
KOTI-lehti Nro 5. 1917*

- Kotikasvatusyhdistyksen äänenkannattaja

Terhi Arvonen, opetusalan ammattilainen, Naantali

Kuuntele herkällä korvalla

Vanhempia pitäisi kuulla enemmän ja ottaa mukaan koulun kehittämiseen. Kasvatusyhteistyö on tarpeellista. Keskusteluista muiden vanhempien kanssa, sekä omasta vanhemmuudestani on ollut minulle paljon hyötyä ammatissani. Kasvatusalan ammattilaisen tulee kuunnella herkällä korvalla. Rakenna yhteisöllisyyttä. Anna paljon positiivista palautetta ja pidä perhe ajan tasalla.

Aino-Mari Tuuri, äiti, Espoo

Loppumaton empatiaharjoitus

Utelialle ihmiselle vanhemmuus on mahtavaa: se on tapa oppia uutta maailmasta. Se on loppumaton empatiaharjoitus, voimakasta samastumista toiseen jokaista tunnetilaa ja -aistinta myöten.

Olen yllättynyt siitä, miten paljon paremmin ymmärän äitinä muita ihmisiä. Jokaisella on syynsä ja taustan-

sa. Vertaisuus tarkoittaa sitä, että on joku johon verrata tilannettaan ja yrittää ymmärtää sitä. Ystävät, hoitotoverit, serkkuperheet – heiltä saa vertaistukea aamusumuun, harrasteviidakkoon, väsymyksen pilveen, aikataulu-ukkoeseen. Heidän kanssaan voi iloita onnistumisista, tiimityöstä ja upeista tyypeistä.

Olen iloinen siitä, että suomalainen nainen voi valita sekä työn että perheen, ja että hänen paikkansa ei automaattisesti ole kotiäitiys. Tämä tasapaino on olennainen, ja se kannattelee perheitä. Päivähoitomme on ilon aihe, vaikka kehitettäväkin on. Olen myös iloinen, että lapsen voi saatella koulutielle melko varmana siitä, että hän oppii asioita joilla ei ole poliittista, uskonnollista tai aatteellista taustaa, ja että peruskoulu on lopulta melko tasa-arvoinen alku elämään. Tasa-arvoa, jos jotakin, emme voi menettää tai lakata tukemasta.

Anne Haimakainen, äiti, Haukipudas

Lapset – ei ole tärkeämpää maailmassa

Vanhemmuus on totaalista ja kokonaisvaltaista. Koen olevani ensisijaisesti äiti, sitten vaimo ja viimeksi nainen. Rakauden määrä omiin lapsiin on käsittämättömän suuri.

“Uteliaalle ihmiselle vanhemmuus on mahtavaa: se on tapa oppia uutta maailmasta.”

Ei ole mitään tärkeämpää maailmassa. Omat lapset yllättävät, ihastuttavat ja kasvattavat vanhempiaan ihmisinä.

Oma asenne ja perhekeskeiset elämänavrot ovat kannatelleet vanhemmuuttani. Lapset ovat olleet toivottuja. Yhdessä perheen kanssa tekeminen, maailman ihmetteleminen ja läsnä oleminen vanhempiana ovat olleet itsestään selviä asioita. Apuna ovat olleet myös muiden äitien vertaistuki ja oman äidin positiivinen kannustus kasvatusvalinnoissa.

1917

Uusi koulu- ja kasvatussuunnitelma

“Ei tässä ole kysymys sellaisesta koulusuunnitelmasta, jota äskettäin on ryhdytty toteuttamaan eräässä Berlinin oppikoulussa. Siellä on näet oppilaitos, joka perustuu mitä täydellisimpään kotikasvatusaatteeseen. Ei edes pulpettejakaan käytetä. Eri-ikäiset lapset vain vapaasti keskustelevat opettajansa kanssa, tulevat kouluun milloin haluavat ja menevät myöskin pois koulusta oman tahtonsa mukaan. Eikä tässä myöskään ole kysymys niistä englantilais-amerikkalaisista kouluista, joiden opetussuunnitelma perustuu vapaaseen luonnontutkimukseen, ulkoilmaopetukseen j. n. e. Mutta tässä on kysymys vain eräistä käytännöllisistä vaatimuksista, joita meidän nykyinen koulujärjestelmäme mielestämme aivan liian vähäisessä määrässä toteuttaa. Tässä on kysymys jakokoulutusaatteen entistä laajemmasta käytäntöön soveltamisesta.”

*Yrjö Loimaranta, KOTI-lehti Nrot 11-12. 1917
- Kotikasvatusyhdistyksen äänenkannattaja*

Maijaliisa Dieckmann

Elämää kyläkoulussa

Olen syntynyt 1920-luvulla rakennetun kyläkoulun opettajan kamarissa, joten olen menynyt päänuppiini tietoa Uno Cygnaeuksen luomasta kansakoulusta joltisenkin määrän jo ennen opettajan uraa. Sitäkin riitti lähes 40 vuotta.

■ Ihmeellinen laitos kansakoulu olikin. Se loi tukevan perustan Pisa-tutkimuksen myöhemmin tuomille voitoille. Ilman Cygnaeuksen aatteita eivät tämän päivän koululaiset saisi nauttia maailman parhaasta koulusta. Kun opiskelin akateemisen tutkinnon suorittaneiden pikakurssilla opettajaksi, en löytänyt koulutuksesta juuri mitään sellaista, johon en olisi perehtynyt äitini koulussa. Kansakoulun isäksi nimetty Cygnaeus oli melkoinen visionääri.

Maijaliisa Dieckmann on porvoolainen peruskoulun opettaja ja kirjailija

Asuin koululla vain muutaman vuoden, sillä niskavuorelaiseen tapaan isäni oli maanviljelijä, jonka talossa oli kasvavalle perheelle enemmän tilaa kuin opettajan kahden huoneen ja keittiön asunnossa. Mukavuudet koululla toki oli, oli pihalla kaivo, pihan perällä kahden lehmän navetta, puuvaja ja huussit niin tytöille kuin pojille. Niiden välissä sijaitsi, siistin käytöksen vartijana pikkukamari opettajan perhettä varten. Sauna oli erillisessä rakennuksessa, ja sen edessä oli maakellari, jonka katolta oli mukava laskea talvella mäkeä.

Jyväskylän seminaarin opit

Seitsenvuotiaana menin oman äidin pitämään kouluun. Äitini oli käynyt kuusi vuotta Jyväskylän seminaaria. Sen opit olivat hämmästyttävän nykyaikaiset. Opetettiin tasa-arvoisesti tyttöjä ja poikia ja annettiin luku- kirjoitus- ja laskutaidon lisäksi kulloisenkin tietämyksen mukainen käsitys tästä maailmasta. Ja mikä ainutlaatuista ja perisuomalaista, myös liikunta, käsityö, kuvataide ja musiikki lähinnä laulamisen ihmisläheisessä muodossa kuuluivat repertuaariin. Vastavalmistuneet opettajat levisivät kaikkialle maahan täynnä intoa ja ihanteita. Sydämessä poltti palo levittää tiedon, taidon ja valistuksen siunausta kaikelle kansalle.

Kouluni oli niin sanottu supistettu kansakoulu. Alimmat luokat saivat opetusta syksyin ja keväin vähän pitempään

ja muuten pääasiassa lauantaisin. Päivä alkoi harmonin säestämällä virrellä ja rukouksella. Ennen eväsvoileipien syöntiä pantiin kädet ristiin ja rukoiltiin ”Siunaa Herra ruokamme, ole aina luonamme, aamen.” Ruokahetken päätteeksi tuli se pakollinen ”Kiitos Jeesus ruoasta, aamen.”

Eväsleivät tuotiin kotoa. Rikkaitten lapsilla oli voipaperin sisällä leivän välissä paksu siivu läskiä. Köyhempien eväs oli kääritty sanomalehtipaperiin. Maitopullokin edusti eriarvoisuutta. Toisilla oli isän viinapullo, joillakin patenttikorkkinen limsapullo. Maito sentään oli kaikilla ehtaa täysmaitoa eikä meijeristä palautettua joppia, jota eväkot kutsuivat kurriksi.

Syksyllä 1944 tapahtui ihme. Kouluun palkattiin keittäjä, joka keitti veistosalin hellalla perunat ja valmisti suomalaisesta läskistä ruskeata kastiketta. Isot pojat söivät uskomattoman määrän, sillä vaikka syyskuussa oli tehty välirauha, käytiin nyt Lapin sotaa, eikä ruokaa ollut liikaa. Myöhemmin ruokana oli usein keittoa tai vellää, ja puolukkapuuron marjat käytiin poimimassa metsästä.

Laulua, leikkiä ja pikkuvälitunteja

Koulussa jokainen sai kukkokantisen aapisen. Muita kirjoja en muista, mutta ne siniruuuiset vihot! Niihin laskettiin ja kirjoitettiin ja toimittiin juuri niin kuin Steiner-koulu toimii – jokainen rakensi oman oppikirjansa.

Maijaliisa eli Maikki (oik) serkkutyttönsä Tainan kanssa vuonna 1942.

Oppitukioitten välillä pidettiin pikkuvälitunti. Leikittiin, laulettiin tai voimisteltiin hetki, ja taas jakesettiin jatkaa. Laulu ja leikki kuuluivat muutenkin jokapäiväiseen elämään. Monet niistä koululauluista, joita nykyisin lauletaan ikäihmisten tilaisuuksissa ja vanhusten hoitolaitok-

Syksyllä 1944 tapahtui ihme. Kouluun palkattiin keittäjä, joka keitti veistosalin hellalla perunat ja valmisti suolaisesta läskistä ruskeata kastiketta.

sisä nostalgisissa tunnelmissa, oli varta vasten koulun tarkoituksiin laatinut jonkin seminaarin musiikinopettaja.

Luokasta mentiin myös ulos. Tutkittiin kasveja, pelattiin "neljäämaalia" ja hiihdettiin välituntilatuja. Isälläni oli kunniatehtävä kuljettaa hiihtokilpailuun menevät hevoskyydillä sinne missä kilpailu kulloinkin pidettiin. En tuottanut näissä kisoissa kunniaa vanhemmilleni, mutta kun oli niin sanotut henkiset kilpailut, taisin kerran voittaa ikäluokkani laulukilvan.

Uusia oppilaita ja koulujuhlia

Monen suomalaisen tie vei evakkomatkan myötä uuteen kouluun. Jatkosodan loppurytinnöissä kesällä 1944 meidänkin pieneen kouluun tuli suuri määrä uusia oppilaita. Heitä tuli myös asumaan koululle, kunnes vähitellen saivat oman kodin. Pihaleikeissä kuului nyt mään ja säänsäessä myös mie ja sie. Sopeutuminen sujui vaivatta. En

ainakaan muista, että joku tulija olisi joutunut kiusaamisen kohteeksi. Siitä ei silloin tiedetty mitään, kun kaikilla, myös lapsilla, oli maalaistalossa yllin kyllin työtä.

Äitini oli innostunut juhlien järjestäjä. Oli joulujuhlaa, kevätkuuhlaa, Kalevala-juhlaa ja äitienpäiväjuhlaa. Ensimmäisenä koulujouluna pääsin esittämään keijuleikkiä sekä laulamaan. Naisväki istui penkeillä, miehet seisoskelivat ovensuussa ja vanhemmat ukot eteisen puulaatikon päällä sätkä hampaissa.

Syksyllä 1945 jätin punamullalla maalatun hirsirakennuksen, jonka peräkamariissa olin syntynyt ja siirryin naapurikauppalaan oppikouluun. Alko uudenlainen koulukäynti. Työssäni opettajana olen usein toiminut niin kuin siinä vanhanaikaisessa koulussa toimittiin. Yhä uudelleen olen joutunut toteamaan, että Jyväskylän niin kuin kaikkien muidenkin seminaarien opit olivat upeat, Pisa-saavutuksiin asti yltävät.

**Leena Suorsa, varhaiskasvatuksen ammattilainen,
Haukipudas**

Huumoria kohtaamisiin

Olen ylpeä suomalaisesta esiopetuksesta. On hienoa olla osa lapsen arkea ja keskustella vanhempien kanssa huomioista, joita lapsen kanssa olemme kokeneet päivän aikana. Parhaimmillaan keskustelu perheiden kanssa on lasta ymmärtävää ja ratkaisukeskeistä vuorovaikutusta. Yhteiset juhlat ja tapahtumat auttavat tuntemaan toisiamme paremmin. Perheiden kohtaamiseen minulle ovat antaneet eväitä omat lapset, vuorovaikutuskoulutukset ja työkalvereiden kanssa keskustelut, mutta parhaiten varmuutta yhteistyöhön saa kokemuksen kautta. Suosittelen: Mahdollisimman paljon huumoria mukaan kohtaamisiin.

Eeva Pajosmaa, äiti, Vantaa

Vanhemmuus on pyörremyrsky

Vanhemmuus on ollut minulle kuin pyörremyrsky, joka otti valtaansa totaalisesti. Eikä se koskaan päästä kokonaan otteestaan, vaikka lapset ovat jo aikuisia.

On hyvä muistaa, mitä itse halusi ja sai omilta vanhemmiltaan. Miltä se tuntui ja mihin se johti. Olen yrittänyt pitää huolta siitä, että olen tarjonnut lapsilleni myös sellaista tukea, mitä olisin itse aikoinaan enemmän halunnut. Asioilla aina loppujen lopuksi tapana hoitua, jos vaan yrittää. Joskus pitää osata myös vanhempana luovuttaa.

Suomalaisesta peruskoulusta olen ylpeä. Sen tasa-arvoisuus ja laadukkuus kannattelee koko yhteiskuntaa nyt ja tulevaisuudessa.

Helena Koskela, äiti, Jyväskylä

Rajat ja rakkaus toimii

Olen kokenut vanhemmuuteni pelkästään positiivisena kokemuksena ja haasteena. Kehityn itse samalla kun lapseni kasvavat. Vertaistuen saaminen toisilta vanhemmilta sekä vanhempainyhdistystoiminta ovat tukeneet vanhem-

muuttani. Isovanhempien apu on ollut korvaamatonta. Avun pyytäminen ei ole noloa.

Rajat ja rakkaus -teema toimii! Itsensä arvostamisen ja hyväksymisen opettaminen on tärkeintä, sen myötä lapsi oppii kunnioittamaan myös ympäristöään.

Yhteiskunnassamme ylpeyden- ja ilonaiheita ovat neuvolapalvelut, maksuton perusopetus, koulutustarjonta ja oppilashuoltoryhmät. Vanhempia kuullaan kouluissa enemmän kuin ennen, ja kaikenlaiseen toimintaan ennen kouluikää ja kouluikässä on vanhemmilla mahdollisuus osallistua. Kaikki riippuu vanhemman omasta halusta ja kiinnostuksesta olla mukana lapsen arjessa. Oma-aloitteisuutta ja verkostoitumishalua, se kannattelee!

Kirsi Särkelä, varhaiskasvatuksen ammattilainen, Kempele

Lapsilähtöinen ajattelu on ohjannut uraani

Enimmäkseen olen kokenut yhteistyön perheiden kanssa positiivisena ja vuorovaikutuksellisenä. Kysymys on ollut molempien osapuolten asenteesta ja siitä, että kunnioitamme toisiamme ja ymmärrämme molempien osapuolten roolin merkityksen lapsen elämässä. Teemme asioita

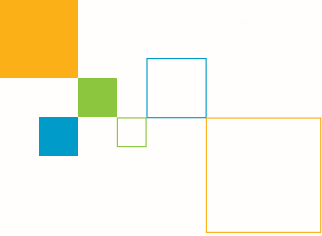
lapsen parhaaksi. Monipuolinen koulutus, lähityöyhteisö, ammatilliset verkostot, itse opiskelu ja ammatillinen kirjallisuus ovat tukeneet työtäni. Apua olen myös saanut moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä esim. lastensuojelun ammattilaisilta. Rajapinnat varhaiskasvatuksen, opetuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon välillä pitäisi saada pois. Jokaisella ammattilaisella on tärkeä rooli lapsen ja perheen tukemisessa. Yhteistyötä ja toisen ammatin arvostamista saisi olla enemmän.

Olen iloinen siitä, että olen saanut hyvän ammatillisen koulutuksen lukion jälkeen. Valmistuin ammattiin nimenomaan päiväkodissa tapahtuvaa varhaiskasvatusta, lasten hoito- ja kasvatustyötä tekemään. Tuolloin koulutuksemme ydinajatus oli vahvasti lapsilähtöinen varhaiskasvatus ja yhteistyö vanhempien ja perheen kanssa. Lapsilähtöisyys on ohjannut minua työssäni läpi työurani.

Eija Salo, äiti, Nokia

Rakkaus yllätti

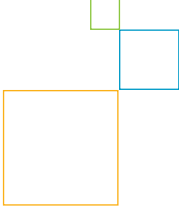
Vanhemmuudessa minut yllätti rakkaus, onnellisuus, riittämättömyyden tunne ja epätoivo mm. uhmaa kohtaan. Voimaa ovat antaneet luonnollisuus, elämä. Lapsi opettaa.

Kansanedustaja Sari Sarkomaa:

“Pieni ja tavallinen
on lapselle suuri ja
ihmeellinen”

Kansanedustaja Sari Sarkomaalla on unelma. Hän toivoo, että 100-vuotista itsenäisyyttä juhliiva Suomi voisi taata jokaiselle lapselle tasa-arvoiset mahdollisuudet onnistua elämässä. Edellytykset siihen ovat olemassa, mutta muutosta tarvitaan. Isojakin harppauksia, Sarkomaa kuvailee. Perhepalveluita on modernisoitava vastaamaan ajankuvaa, jotta ne palvelisivat moninaisia perheitä. Ydinperheajattelusta on pyrittävä kohti joustavia, erilaisia perheitä ja tarpeita palvelevia tukimuotoja, jotka tavoittavat jokaisen, elämäntilanteesta tai perhemallista riippumatta.

*Liikunnan lisääminen on Sarkomaaalle sydämen asia.
Pakotamme edelleen lapsiamme liikaa istumaan.*

■ Yhteiskuntamme ylpeydenaiheista kolmen parhaan joukkoon Sarkomaa nostaa neuvolatoiminnan, maksutoman perusopetuksen ja kouluruokailun.

- Kouluruokailu on innovaatio, josta meidän pitää olla ylpeitä. Olemme ymmärtäneet, että nälkäinen lapsi ei opi. Kouluruokailu on samalla tärkeä osa opetusta, kulttuuria ja terveystieteistä, josta on jokaiselle oppilaalle hyötyä elämässä.

Neuvolatoimintaa Sarkomaa haluaa vielä voimakkaasti kehittää, niin että varhainen tuki ja erilaisten perheiden näkökulma vahvistuisivat. Koulumaailmassa hän toivoo kiinnitettävän yhä enemmän huomiota kodin ja koulun yhteistyöhön, opettajien koulutukseen ja johtamiseen.

- Kodin ja koulun yhteistyö on vihdoin saatu vahvasti mukaan opetussuunnitelmiin ja opettajien koulutukseen, jossa sitä on kipeästi kaivattu. Silti yhteistyö vanhempien

kanssa on koulussa yhä käyttämätön voimavara. Kuntien sivistystoimissa ja kouluissa on selkeästi kirjoitettava auki, mitä kodin ja koulun yhteistyö on ja miten sitä toteutetaan. Jo ensimmäisessä koulun vanhempainillassa tulee sopia yhteiset pelisäännöt. Koulun johdolla on suuri merkitys. Opettajia ei saa jättää yksin miettimään, miten opetussuunnitelmaan kirjattua yhteistyötä pitäisi toteuttaa. Ei myöskään pidä olettaa, että vanhemmat tietävät ja osaavat. On tärkeää, että rehtori osaa johtaa ja resursoida kodin ja koulun yhteistyölle riittävästi aikaa, välineitä ja tilaisuuksia.

Kasvatuksen kaarisilta

Yhteistyön muotojen tulisi olla kannustavia ja motivoivia, ei ylimääräisiä rasitteita, joita suoritetaan muun arki-työn ohessa, Sarkomaa pohtii. Kasvokkain kohtaamisen

ja yhdessä tekemisen kautta vanhemmat verkostoituvat, ja voivat paremmin tukea toinen toisiaan yhteisessä kasvatustehtävässä. Yhteistyön muodoista on sovittava yhdessä, ja niitä pitää muuttaa, jos ne tuntuvat raskailta tai hyödyttömiltä.

Sarkomaa unelmoi myös Suomesta, jossa jokaisella lapsella ja nuorella olisi tasavertainen mahdollisuus harrastaa, liikkua ja osallistua luovaan toimintaan taustastaan tai sosiaalisesta asemastaan riippumatta. Koulujen kerhotoiminta tukee hyvin tätä tavoitetta. Liikunnan lisääminen on Sarkomalle sydämen asia. Pakotamme edelleen lapsiamme liikaa istumaan.

Jokainen vanhempi haluaa lapsensa parasta, Sarkomaa muistuttaa. Jokainen meistä tarvitsee tukea ja turvaverkkoja, ja niitä pitäisi olla helposti saatavilla. Myös vanhemmat itse voivat vaikuttaa yhteisöllisen, jaetun kasvatuskulttuurin rakentamiseen. Siitä on hyötyä kaikille. Sarkomaa kannustaakin vanhempia tutustumaan rohkeasti kouluun, opettajiin ja koulun toimintakulttuuriin.

- Kasvatuksen kaarisilta kouluun on myös vanhempien vastuulla. Vanhemmat ovat usein sen tiedon varassa, mitä lapsi kotona kertoo. Jotta vanhempi osaisi aidosti tukea lasta, on vanhemman otettava selvää mitä suomalainen päiväkotiki tai kouluarki oikeasti on. Verkostoitumalla päiväkodin ja koulun kautta muiden vanhempien kanssa ja

tutustumalla lapsen kavereihin omakin kasvatustehtävä helpottuu.

Sarkomaa on huolissaan suomalaisten heikkenevästä lukutaidosta, joka on ollut yksi menestyksemme kivijalka. Sarkomaan mukaan vanhemmat tarvitsevat tukea ja tietoa lapselle lukemisen hyödyistä jo ennen lapsen syntymää. Sarkomaa ehdottaa, että neuvoloiden tehtäväksi vahvistettaisiin vanhempien ja lasten läheisten aikuisten innostaminen ja kannustaminen lukemaan lapselle.

- Toivon että suomalainen neuvola ja koulujärjestelmä olisivat jatkossakin ylpeyden aiheitamme, niin että jokainen lapsi voisi tavoitella elämässään omia unelmiaan, eikä esimerkiksi heikko lukutaito olisi onnistumisen este. On tärkeää, että keskitymme tekemään perusasiat kunnolla. Pieni ja tavallinen on suuri ja ihmeellinen lapselle.

Sari Sarkomaa on kansanedustaja ja kolmen lapsen äiti. Hän on jäsen monissa lapsi- ja perhepoliittisissa työryhmissä ja tekee aktiivista yhteistyötä alan järjestöjen kanssa. Sarkomaa toimi Suomen Vanhempainliiton johtokunnan puheenjohtajana 2004–2005, opetusministerinä kevästä 2007 vuoden 2008 loppuun, sekä mm. opetushallituksen johtokunnan puheenjohtajana 2012–2015.

1936

Rohkaisu ja lohdutus

“Ennakolta ehkäistäkseen lasta saamasta piilotajuntaansa tulevaisuuden kehitykselle vaarallisia kasvannaisia, traumoja, ja estääkseen niitä purkautumasta lapsen myöhemmässä elämässä kasvattajan on oltava järkähtämättömästi johdonmukainen siitä, että hän käsittelee lasta myönteisesti. Lapsi kaipaa jatkuvasti rohkaisua häntä kohdanneiden esteiden voittamiseksi ja luottamusta siihen, että hän on onnistuva pienissä ja suurissa tehtävissään. Ensimmäisestä ikävuodestaan lähtien lapsuus- ja

nuoruusvuosiensa läpi kasvatti on maailman valloittamisen työssä. Joka askeleella hän kohtaa vaikeuksia, jotka hänen tulee voittaa. Tilapäisiä kolahduksia ja kommelluksia sattuu tiheään, pitkäaikaistakin vaivaa voi ilmetä.

Lohduttaminen ei ole imelää surkuttelua eikä herpaisevaa hemmoittelua, vaan järkevän kasvattajan myötätuntoista ja johtavaa osanottoa lapsen ponnistuksiin, joissa lapsen oman kokemuksen tie useasti nousee pystyyn.”

*Paavo Virkkunen, Uudet ajat uudet kodit. Kotikasvatusyhdistys r.y. 1936.
Kirja sai ensimmäisen palkinnon Kotikasvatusyhdistyksen kasvatuskirjoja koskevassa kirjoituskilpailussa.*

*Isä lasten kanssa
Helsingin Alppilan
ankkalammella 1937.*

*Kuva: Niemelä Astrid
Helsingin kaupunginmuseo*

*Suku on saamelaisuudessa tärkeää. Kuvassa Niila ja Valtti Haapakangas tutustuvat ta-
loon, jossa heidän isoisoäitinsä asui nuorena piikana Inarin Lismassa. Tutustumisretkellä
olivat mukana myös lasten mummo ja isotäti. Kuva: Tiia Haapakangas*

KOLUMNI

TIIA HAAPAKANGAS

Toimittaja, kahden lapsen äiti
Rovaniemi

Arkea saamelais- alueen ulkopuolella

Lapsen saamelaisen identiteetin tukeminen saamelaisalueen ulkopuolella on täynnä haasteita. Periaatteessa kaikki on hyvin, onhan Suomen perustuslaissa määrätty, että saamelaisilla on oikeus vaalia ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan.

Saamelaiset ovat Euroopan unionin ainoa alkuperäiskansa ja Suomessa saamelaisten kotiseutualueella eli pohjoisimmassa Lapissa saamelaisten kielelliset oikeudet on erikseen turvattu. Etelämpänä saamelaisperheiden vanhemmat kuitenkin saattavat joutua käyttämään paljon omaa aikaa ja energiaa siihen, että rakentavat lapselleen saamelaista kasvatusverkostoa.

Meillä Rovaniemellä kaupunki tarjoaa saamenkielistä päivähoitoa ja saamen kielen opetusta. Kielenopetuksen

*Kirjoittajan poika
Niila Haapakangas kesällä
"saamenmatkalla"
Ääivihjärven kentässä.
Kuva: Markku Vihersalo*

ongelma on, että pätkittäisiin tuntitöihin on vaikea saada opettajaa. Opetusjärjestelyt muuttuvat joka vuosi, ja pahimmillaan opettajaa ei saada lainkaan. Syksyllä 2017 oma kolmasluokkalaiseni oli jo toista vuotta ilman saamen opetusta.

Entäpä sitten kulttuurinen puoli. Kohtaamme arjessa usein hämmentäviä tilanteita. Kaupungissa saamelainen kulttuurinen tunnusmerkistö on vähissä. Matkailukaupungissa niihin saattaa törmätä, mutta ikävä piirre on, että usein kyseessä voi olla eksoottinen hassuttelu saamelaisyppisillä asioilla. Kerran menimme lasten kanssa mukavaan ulkoilutapahtumaan, ja lapset jo heti portilla innoissaan huusivat, että äiti, tuolla on saamelainen. Kaukaa jo

näin, että kyseessä oli jotain ihan muuta: nuori nainen, jolla oli mitenkuten puettu "lapintakki" ja päässä miesten lakki. Kaupungissa asuvien saamelaislasten onkin vaikea oppia erottamaan, mikä on heidän omaa kulttuuriaan ja mikä muiden luomaa mielikuvaa.

Me kaikki sadat ja tuhannet ulkosaamelaiset voisimme alkaa lastemme vuoksi kulttuuri- ja kielitalkoisiin. Minulle esimerkkiä on näyttänyt täällä Rovaniemellä eräs kaupan myyjä, joka oli alkanut puhua asiakkaille saamea, kun oli kuullut äidin ja lasten keskustelevan saameksi. Tehkäämme me muut samoin. Sellainen teko voi olla kultaakin kalliimpi, sillä lasten on tärkeää saada nähdä, että meitä todellakin on muitakin. Kotonahan vanhemmat voivat

*Kirjoittajan lapset Valtti ja Niila Haapakangas Jomppaset-sukuseuran kokouksessa Inarissa kesällä 2017. "Pidän todella tärkeänä kasvattaa lapsiani saamelaisuuteen ja siihen, että he tietävät, mihin sukuun kuuluvat",
Tiia Haapakangas sanoo.*

Kuva: Tiia Haapakangas

Monen saamelaisen kokemus on, että saamelaisuudesta puhuminen on jatkuvaa stereotyyppien oikomista.

joutua käyttämään paljon aikaa siihenkin, että perustele-
vat lapselleen, miksi puhumme saamea, vaikka suomea-
kin osaisimme.

Kaikki ne, jotka eivät saamelaista kulttuuria tunne, mut-
ta ovat siitä kiinnostuneita, voisivat rohkeasti osoittaa kiin-
nostuksensa. Monen saamelaisen kokemus on, että saa-
melaisuudesta puhuminen on jatkuvaa stereotyyppien
oikomista. Sellaista elämä Suomessa nykyään onkin, mut-
ta uskon, että pala palalta tilanne muuttuu, ja yksittäisten
eksoottisten herkkupalojen sijaista saamelaisuus voisi nä-
kyä kokonaisuena ja moninaisena kulttuurina.

Sari Korpi, äiti, Ulvila

Yhteiset arvot

Olen yllättynyt, miten vihamielisesti kotiäitiyteen suhtaudutaan ympäristön ja yhteiskunnan taholta. Lapsiin panostettu aika, rakkaus ja voimavarat eivät ole olleet turhaa, vaan lapsista on kasvanut tasapainoisia, tottelevaisia ja hyvän itsetunnon omaavia. Se ilahduttaa.

Parhaiten omaa vanhemmuuttani ovat tukeneet puoliso ja yhteiset arvot hänen kanssaan sekä isovanhempien tukiverkosto.

Olen ylpeä siitä, että meillä on Suomessa koulu, joka pyrkii paitsi kouluttamaan, myös kasvattamaan lapsia. Siihen tulisi opettajille antaa kaikki tarvittava tuki. Iloitsen siitä, että kouluissa ymmärretään yhteisöllisyyden ja ryhmään kuulumisen merkitys ja toivon, että sitä ei romuteta liialla yksilöllisyyden korostamisella. Suomalaisia perheitä kannattelevat perinteiset ja yhteiskunnalle yhteiset arvot, jotka kannustavat lasten vanhempia esim. uskollisuuteen, ydinperheen pysyvyyteen ja epäitsekkyteen suhteessa omaan puolisoon ja lapsiin.

Ninnu Strandvall, äiti, Sannainen

Halaa kaikkia lapsia yhtä paljon

Luulin olevan iloinen äiti, joka jaksaisi leikkiä ja askarrella. Halaisi kun lapsi kiukuttelisi. Oma jaksaminen, tai väsyminen, on yllättänyt. Tukenani ovat neuvolantäti, päiväkodin henkilökunta ja ihana puoliso. Ilahduttavaa on ollut oma aika; yksi ilta viikossa, jolloin saan olla ihan itseseni tai ystävien kanssa.

Meillä on hyvä neuvola ja päivähoido. Olen iloinen, että on joku, joka pitää lapsistani huolta, kun olen töissä. Vinkini vanhemmille: ole armollinen itsellesi. Älä suutu lapsen kanssa samaan aikaan. Ajattele kuinka pieni lapsesi on, ennen kuin raivostut. Halaa kaikkia lapsiasi yhtä paljon.

Johanna Olli, lasten sairaanhoitaja ja lasten kuntoutushoitotyön tutkija

Keskity vahvuuksiin

Lastenneurologisella osastolla yhteistyö perheiden kanssa on työn keskeinen sisältö. Lapsi hyötyy kuntoutussuunnitelmista paljon enemmän, jos ne tehdään yhteistyössä perheen kanssa. Halua ja yritystä on, mutta vanhempi-

en kuuntelussa olisi sairaaloissa vielä opittavaa - ja lasten kuuntelussa erityisesti. Hyvistä koulutuksista ja kirjallisuudesta on hyötyä työssäni. Yksi parhaista on Arja Veijolan väitöskirja "Matkalla moniammatilliseen perhetyöhön". Ammatillaiset huomasivat, ettei ole ongelmaperheitä, on vain ongelmallisia tilanteita. Myös Voimauttavan valokuvan koulutus on ollut erittäin hyödyllinen kuuntelun oppimiseen. Kollegoitani kannustaisin ymmärtämään, että ammattitaito ei tee sinusta asiantuntijaa juuri tämän perheen asioissa. Asiantuntijoita ovat perheenjäsenet itse. Paras tulos tulee yhdistämällä molempien asiantuntijuus ja keskittymällä vahvuuksiin.

Olemme menossa kohti sitä, että kaikki erilaiset lapset saavat kuulua joukkoon. Lasten kuuntelemista ja yksilöllisyyttä on alettu arvostaa. Ymmärretään, miten tärkeää leikkiminen on, eikä pakoteta liian nuorena koulumaiseen opiskeluun. Ymmärretään, ettei kuritusväkivallasta seuraa mitään hyvää, eikä aikuisilla ole siihen mitään oikeutta.

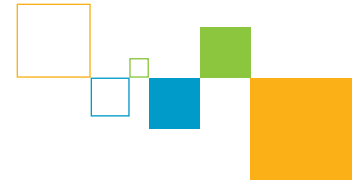
Anne Kihlman-Kitinoja, äiti, Riihimäki

Työ tekijäänsä opettaa

Vahvasti jaetussa kasvatuksessa puolison tuki on ollut tärkein. Myös isovanhempien, lähisuvun, ystävien sekä lasten

kerhoihin, päiväkoteihin, kouluihin ja harrastustoimintaan liittyvien ihmisten tuki on ollut tärkeä. Vaikeissa asioissa olen kääntynyt jopa tieteellisen kirjallisuuden puoleen.

Vanhemmuutta ja kasvattamista ei voi ymmärtää, jos ei itse ole sitä kokenut. "Työ tekijäänsä opettaa", joten ei kannata stressata etukäteen vaan elää päivä kerrallaan. Olen ylpeä ja iloinen toimivasta päivähoito- ja koulutusjärjestelmästä, jossa yksilö henkilökohtaisine tarpeineen otetaan huomioon. Neuvola-, terveydenhoito-, päivähoito- ja koulutusjärjestelmä antavat turvallisuuden tunteen ja tarjoavat apua silloinkin, kun perhe kohtaa haasteita, joita ei ratkota pelkän rakkauden voimin.

LEENA HERLEVI-VALTONEN

Viestinnän asiantuntija
Suomen Vanhempainliitto

Kasvatustehtävä on tarkoitettu jaettavaksi

"M aailmaa muuttuu, niin minäkin, oppaiksi vanhemmat värväsin", laulaa monille tutuksi tulleessa lasten tv-sarjassa iloinen Kaapo. Mutta onko maailma sittenkään niin kovasti muuttunut, vaikka Kaapokin on jo kasvanut miehen ikään?

Suomen Vanhempainliiton 110-vuotisen historian aikana on julkaistu kymmeniä tuhansia kasvatusaiheisia teoksia. Niitä, erityisesti tuotteliaan pääsihteerimme Vilho Reiman kirjoituksia kahlatessa on todettava, että huolenaiheet toistuvat yllättävän samanlaisina vuosikymme-

Jo sata vuotta sitten pohdittiin parisuhteen merkitystä lapsen hyvän elämän perustana.

nestä toiseen. Vanhemmuuden haasteet, lasten ja nuorten käytös ja koulun tila ovat puhuttaneet lehtien ja oppaiden sivuilla kautta aikojen. Jo sata vuotta sitten pohdittiin parisuhteen merkitystä lapsen hyvän elämän perustana. Jopa sellaiset termit kuin yhdenvertaisuus ja tasa-arvo esiintyivät historian kirjoissa.

Tässä teoksessa kurkistamme sadan vuoden taakse ja peilaamme näkemäämme tähän päivään. Kysyimme kirjoittajilta muun muassa, mikä sinut on yllättänyt ja mistä saat voimaa kasvatustehtävääsi? Miten yhteistyö perheiden kanssa näyttytyy ja miten kannustaisit vertaisiasi tärkeässä tehtävässä? Halusimme kuulla aitoja ja erilaisia näkemyksiä arjesta, sieltä missä kasvatustyötä joka päivä tehdään.

Teos paljastaa odotetusti suomalaisten yhteiset ylpeydenaiheet vuonna 2017: neuvola, varhaiskasvatus ja koulu. Vaikka kehitettävää on, paljon muutosta parempaan on saatu aikaan sitten Suomen itsenäistymisen. Samalla

kirjoittajat toivovat viisaita päätöksiä, jotta saavutukset eivät valuisi hukkaan.

Sekä vanhempien että ammattikasvattajien puheenvuoroissa korostuu vertaistuen merkitys. Tarvitsemme kasvatustyömme tueksi jonkun, joka ei vain tiedä, vaan joka ymmärtää. Vertainen voi olla kollega, naapuri, ystävä tai puoliso, kunhan tulemme kuulluiksi ja nähyiksi ja ymmärrämme tukea toinen toisiamme. Kasvatustehtävä on tarkoitettu jaettavaksi. Näin tuumivat jo 40-luvulla Noppamummana tunnettu Aino Rintamäki ja puolisonsa Armas (s. 8), jotka huolehtivat yhdessä neljästä lapsestaan.

On ollut etuoikeus tehdä kanssanne tätä juhlateosta, ja antaa ääni arjen kasvatustyötä eri tahoilla ja tasoilla tekeville suomalaisille. Otos on pieni, mutta ääni vahva ja tärkeä.

Kiitos!

Kiitokset

Lämmin kiitos kaikille isille, äideille, sijaisvanhemmille, isovanhemmille, kasvattajille ja kasvatustalan ammattilaisille, jotka annoitte äänenne tähän juhlateokseemme.

Lisäksi kiitämme yhteistyöstä:

- Erialaisten oppijoiden liitto ry
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto ry
- Kirkon ulkomaan apu, Opettajat ilman rajoja -verkosto
- Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry
- Lastenneurologian hoitajat ry
- Lastensuojelun Keskusliitto ry
- Miessakit ry
- Nuorisotyön puolesta -kampanja
- Näkövammaiset lapset ry
- Opetustalan Seniorijärjestö OSJ
- Opetushallitus
- Perhehoitoliitto ry

- Pohjois-Kymen musiikkiopisto
- Sanoma Media Finland Oy/
Vauva & Meidän Perhe
- Suomen Luokanopettajat ry
- Suomen Rehtorit ry
- Turun seudun senioriopettajat ry
- Väestöliitto / #parassyy

Erityinen kiitos Tuula Peltoniemelle, joka vietti arvokkaita hetkiä Noppamummaa haastatellen tammikuussa 2017, ja tarjosi haastattelussa syntynyttä materiaalia käyttöömmee.

Suomen Vanhempainliitto ry

Silminä siniset tähdet – vanhemmuutta ja kasvatusyhteistyötä 100-vuotiaassa itsenäisessä Suomessa on Suomen Vanhempainliiton lahja Suomelle, vanhemmille ja kasvatusyhteistyötä tekeville ammattilaisille.

Suomi
Finland
100

Tällä juhlavuoden teoksella annamme äänen vanhemmuudelle ja kasvatussyhteistyölle. Oppainamme ja silminämme toimivat suomalaiset äidit, isät, sijaisvanhemmat ja kasvatusalan ammattilaiset. Vaikka kurkistamme menneeseen, on katseemme kirkkaana tämän päivän lapsissa ja tulevaisuudessa.

Onnea 100-vuotiaalle itsenäiselle
Suomelle ja yhteiselle kasvatustyöllemme.

Suomen
VANHEMPAINLIITTO